

LUHAČOVICE 2025

Týden v Jurkovičově domě



Do Luhačovic se jezdí proti proudu času.

„Co jsem v těch lázních vlastně hledal?“, ptal se Leoš Janáček sám sebe. Protože tu pobýval po 25 sezón.

Kdysi jsem tu byl jen jako turista, na skok. Před dvěma roky už tři dny, v Jurkovičově vile Jestrábí. Teď v tom velkém Jurkovičově domě celý týden.

Já tedy asi kvůli Jurkovičovi, ale taky kvůli tomu vlasteneckému charakteru a prvorepublikové atmosféře, podtržené ještě pozoruhodnou směsicí folklóru, secese a funkcionalismu.

Jsem suchozemský tvor, ne ploutvonožec, takže do žádné vany, jezírka, biotopu, natož přehrady jsem nevlezl. Jsem zcela zdrav, prost neduhů. Vodu jsem ale pil. K tomu se ještě dostaneme...

Hlavně jsem se procházel, všechno obhlížel kritickým zrakem, viděné a zažité si interpretoval tak, aby se to hodilo do nějakého smysluplného celku – a na rozdíl od minulých let, a svých zásad, letos i trochu fotil...

A tu to máme! Hned první den promenáda historických kostýmů a módní přehlídka klobouků.

Je zvláštní, jak nás, právě že nás jako Čechy, tak velice baví tyhle maškarády. Nostalgicky se rozněžňujeme. Přitom na ty minulé epochy bychom správně měli mít z různých důvodů pífků.

Občas tu vidím ty kontrasty. Třeba kostým evidentně secesní před čistě funkcionalistickou kolonádou. Naše nová republika se přece v roce 1918 s tím starým Rakouskem rozešla ve zlém, všechno to historizující harampádí vyhodila a chtěla být docela jiná, moderní. Lidé, kteří tyto lázně začali křísit k novému životu, koncipovali je programově jako české, tedy rozhodně ne už německé, jako byly dosud. Proto ten folklór. A to prosím už na přelomu 19. a 20. století. A my to teď v jakémsi sentimentu spleteme všechno dohromady...





Je to zábavné, samozřejmě, taky se mi to líbí. Ale navíc vidím ty souvislosti...



Tohle spadá spíš do období, kdy to tu patřilo rodu Serényiů. Mysleli to dobře, postupně kolem pramenů budovali lázně, navíc to taky byli vlastenci, tedy uhersko-rakouští, patrioti slovensko-moravského pomezí. Ale v době, kdy na přelomu 19. a 20. století přichází do módy zdravý životní styl a přírodní léčba, už na to neměli sílu, peníze, čas, energii. Tehdy se toho chopila skupinka brněnských nadšenců, taky vlastenců, taky patriotů, taky s nějakou vizí, a vtiskli místu svérázný charakter, který se nějak podařilo zachovat, i když se tvůrci vždy rozhádali a rozcházeli, a i když se místem přehnaly složité dějiny.

Jak já si to místo čtu, tak jsem vlastně rád, že ty nejstarší vrstvy, architektonické, krajinářské, zmizely. Byly takové „globální“, tedy evropské, mohlo by se říct německé, snad trochu až alpské. Většina lidí by dnes řekla, že se jim něco takového líbí a památkáři by se asi cítili povinni kdeco zachraňovat. Jenomže lázně tohoto typu máme v západních Čechách. V Luhačovicích dnes němčinu neslyšíme. Zato od Mariánských Lázní po Teplice málem neslyšíme češtinu. Vlastně se rakouský charakter z Luhačovic vytrácel už před první válkou. A první republika cíleně, vědomě posílila národní, lokálně patriotický charakter místa.



Proto tady cítím ten kontrast...

V neděli byl kloboukový den.

A přehlídka starých kočárků.



Taky vidíte nepatřičnost těch modelů ze 70. let?
Jasně – nechci být protiva...Taky si rád zavzpomínám.
Ale já si takových věcí všímám. Nejsem si jist, zda i ostatní.



Paní má dvojčata. Zajímavé, že lidé se dívají na ta v kočárku...

Vůbec se hodně nakukovalo do kočárků.



Dámy měly v kočárcích figuríny miminek, které vypadaly jako živé. Kdybych neviděl, jak to vytahují ven a že je to opravdu silikon, tak neuvěřím.



Kočárek je osmipérák.





Klobouky se tu i prodávaly. Byl o ně velký zájem.
Ano, bylo to nápadně vidět – jak poměrně snadno se z ženy stane dáma.



oři), tedy krabice (zpomalené seniorky). Ke stolu restaurace čtyřhvězdičkového hotelu chodí „lázeňští hosté“ v teniskách a teplákách s pruhy. Nerozčiluju se, nekritizuju. Tak to je, takoví jsme – plebejci. V tom je ten rozdíl oproti aristokratickému duchu starého Rakouska – nebo lázní v západních Čechách.

Korunu tomu nasadí občasně průjezdy zdivočelých cyklistů. Zvypadání jak papoušci kličkují kolonádou. Někdy jsou tedy přinuceni sesednout z kola. Kdyby aspoň sundali ty směšné poklopy, co mají na hlavě.

Ale přesto přese všechno, jedna věc je tu nápadná: Ti lidé opravdu korzují. Chodí vycházkovým krokem, rozhlíží se a rozvážně pokyvují hlavami. To chválím.

Toho jsem si tady hodně všiml – totiž lidí... Jsou tu samí staří, no dobře, tak starší. To je pochopitelné. Oni jsou ostatně v převaze všude. Mladých je jednak méně než starých, a nadto se vyskytují ve zcela jiných světech a na veřejnosti se vynořují v jiných časech.

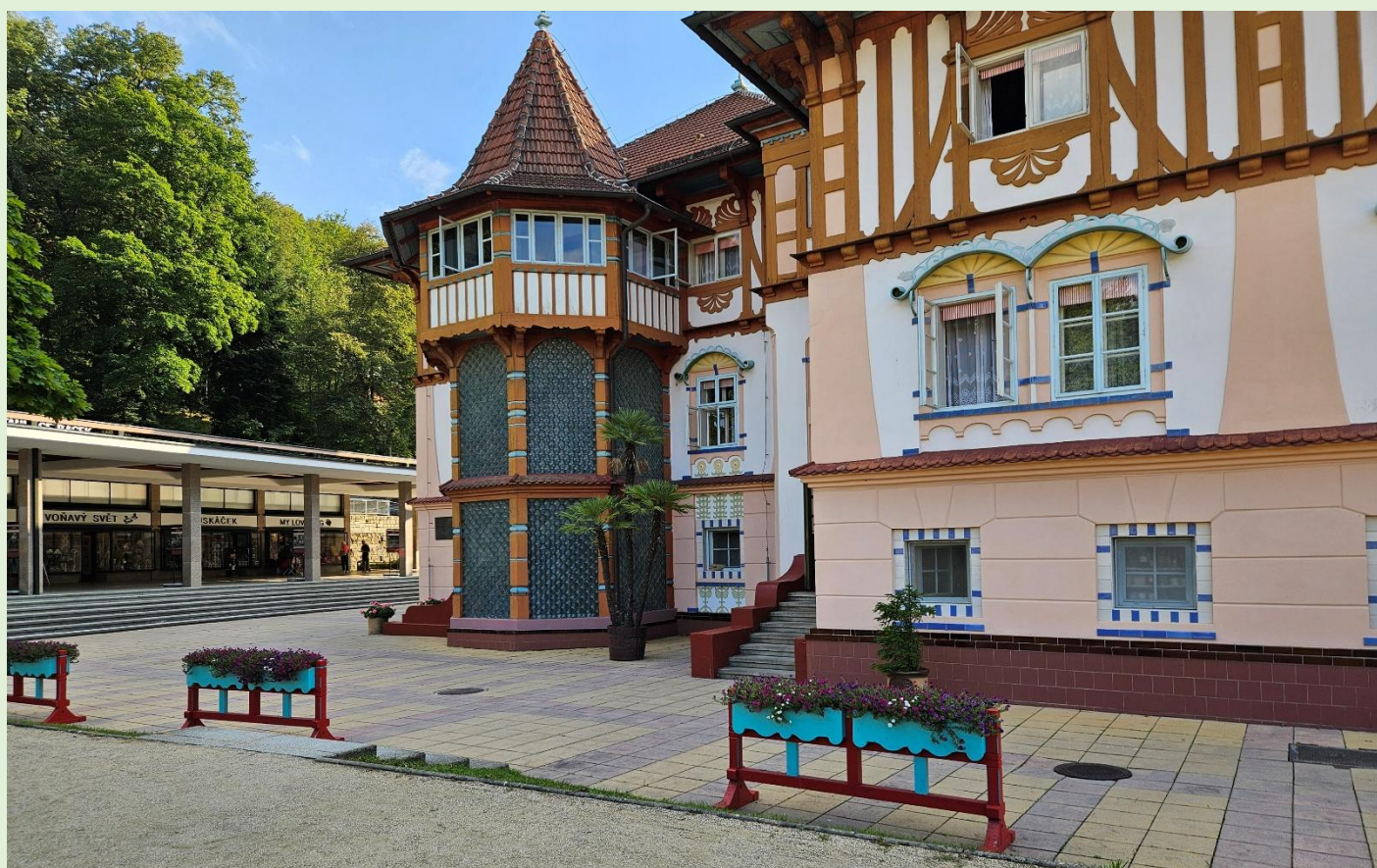
Ale přece jenom – jsou to lázně, a byl tu ten exkurz do historických časů, kterým se lidi evidentně kochali – tak proč sami nejsou schopni se lázeňsky oblékat a nosit?

Většina těch českých strejců, všeho věku, chodila v kostkovaných košilích, bermudách a sandálech s ponožkami. Báby, všeho věku, makaly kolem sebe těma směšnýma párátkama – jako krabi (zpomalení seni-





Tak tedy folklór. On u nás už dávno vyvanul. Rychleji a snáze než v sousedních zemích. Ale tady, na jihovýchodním pomezí Moravy a Slovenska, ho lidé i dnes často rádi resuscitují. Zajímalo by mě, jestli si s ním spojují nějakou identitu, nebo si to jen namlouvají. Podle mě náš dnešní folklór je tady toto. Mimochodem – je to právě ta odvrácená strana téže nádražní budovy.



O Jurkovičovi jsem samozřejmě věděl už dřív, ale před dvěma lety, když jsme pobývali ve vile Jestřabí, měli zrovna ve zdejším muzeu velkou výstavu o jeho celoživotní tvorbě. To mi hodně dalo. Vidět to v celku, všechny ty vlivy, které vstřebal, tu přísnost a pečlivost, s níž to promýšlel a realizoval. Na Pustevnách to je asi opravdu jen pohádka. Tady jde o rafinovanější kombinaci starého a nového, domácího a světového. Vila Jestřabí mi připadala jaksi koncentrovanější. Je to fakticky jen útulný hotýlek. Ale Jurkovič je tam intenzivní. Podobně působí i ta jeho chaloupka, ukrytá před zraky davů ve svahu nad kolonádou. Kdežto tenhle obří komplex, zvaný dnes Jurkovičův dům, je skutečný lázeňský objekt s řadou speciálních místností a provozů. Člověk si tu ale zase může vychutnat spoustu všelijakých detailů, jaké se nikde jinde nenajdou. Jestli máme světu ukázat něco originálního, tak určitě tedy toto. Otázka je, jestli tomu můžou cizinci rozumět. Totiž tomu národnímu a vlasteneckému.



Je dobře, že zdejší lidi a činovníci města i lázní jsou si toho vědomi a s láskou a péčí vzdávají poctu jednak Jurkovičovi, ale současně i tomu prvorepublikovému funkcionalismu. Truhlíky před domem jsou ve stylu... Dokonce i tu budku někdo tak vyrobil. Mostky přes vodu. Ale lavičky jsou důsledně moderní. Minimalistické, nic historizujícího. Jen v lesoparku zůstaly ty hrůzy z časů vlády komunistů.



Já v tom cítím ekvivalent anglického *Arts and Crafts*. Ne že by je kopíroval, jen prostě sám svými cestami dospěl k podobným principům. To není romantický sentimentální návrat k pastouškám. To je respekt k fortelnému řemeslu a snaha dělat vše poctivě a pořádně.



Ale to není důvod, aby to nebylo občas trochu hravé a veselé.



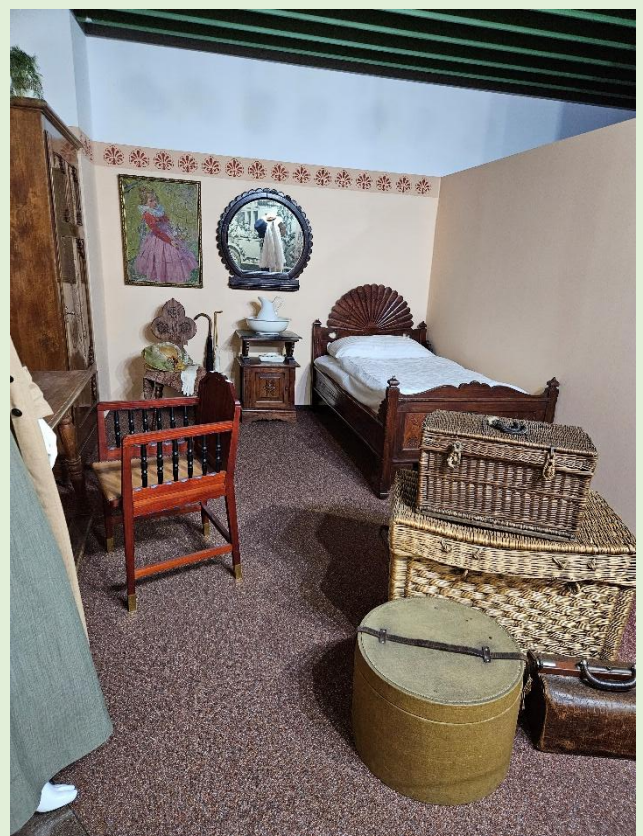
Bazén sem vkomponovali až při důkladném restaurování v roce 2002..



Stejně jako jídelnu a impozantní lustr. To už je ale jen jako, „ve stylu“. Nechali si vyrobit i potahové textilie s motivem bedrníku, který Jurkovič rád všude používal.



Proslulé zlaté vany.



Lidová jizba v muzeu.

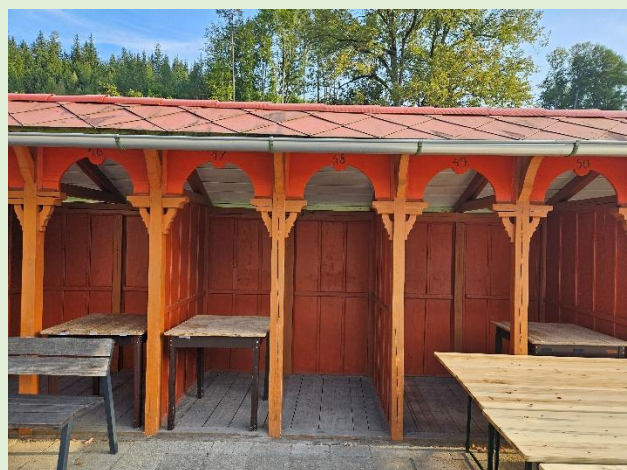
Takové postele jsou dnes v hotelové části Jurkovičova domu.





Pojďme ještě do Slunečních lázní. Otevřeli je v roce 2024 po několik let trvajícím restaurování. Je to několik budov, které budou dnes rozmanitě využívány. Stálo to 130 milionů (kompletní restaurování objektů na Pustevnách stálo 170 milionů). Všichni se báli dát takové peníze do něčeho, o čem se nevědělo, k čemu by to mohlo být a zda se peníze komerčním provozem aspoň zčásti vrátí. Letos jsou už všichni nadšení. Rekonstrukce zřejmě vyhraje nějakou prestižní cenu.

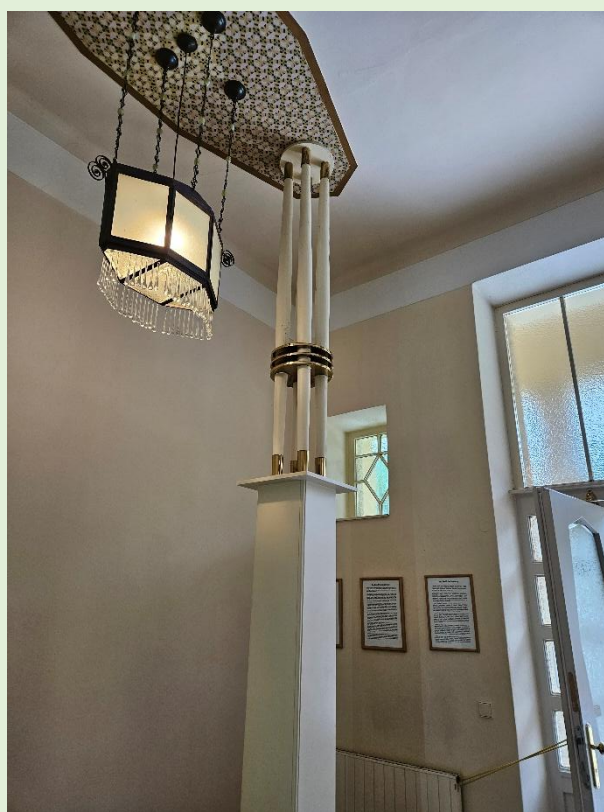




V jedné z budov jsou vnitřní lázeňské prostory a taky byt, v němž pobýval Leoš Janáček. Taky měl zlatou vanu...



Tak, dost bylo Jurkoviče... Co dál? Třeba velmi zajímavá geometrická secese Smetanova domu.





Líbí se mi ta kombinace klasických lázeňských budov ve výpravném historizujícím podání a funkcionalistické strohé přísnosti. Ono by se právě tohle Corbusierovi nelíbilo, ten by staré přezdobené baráky nejraději zboural a nahradil svými kostkami. Ale v Luhačovicích to jde dobře dohromady. Protože je vidět, že lidi na to měli – a pořád mají – a chtějí bydlet kvalitně a pěkně.





Ale tenhle dům působí strašidelně. Jako ty domy na obrazech Edwarda Hoppera. Je monstrózní, *unheimlich*...





Průzkum kaváren a cukráren – ceny mírné, kvalita dost rozmanitá. Ale měli tu rakvičky. To už se dnes moc nevidí...



Ještě že tu pro nás myslivce měli takové příjemné tusculum...

Tu vodu jsem ale na procházkách pil.





Tuhle ne, z toho už jsem vyrostl.



Takže folklór? Já jsem ho tu necítil. Možná proto, že jsem ho nevyhledával. To spíš tu modernu.

Souhra všelijakých náhod a okolností dala tomuto místu genia loci. Když k tomu přičteme těch pár osobností, nesourodých, ale pozoruhodných, které význam jinak v podstatě bezvýznamných lázní povýšily na jakýsi lokální kulturní Parnas – dostaneme odpověď na otázku, co tady ten Janáček hledal, a proč ani my ostatní občas nedokážeme odolat a pozvání do Luhačovic přijmeme...

Ale dejte si to:

Národní klenoty – Luhačovice, brána do moravského ráje, ČT, 2017

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10361869257-narodni-klenoty/215562235200007/>

Naše lázně – Luhačovice, ČT, 2024

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/15880751459-nase-lazne/223544160320002/>

A otevřete si k temu Vincentku...